

УДК 657

Роева О.С., асистент кафедри обліку та аудиту
Приватний навчальний заклад
Інститут ділового адміністрування, Кривий Ріг

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ПЕРВИННОГО ОБЛІКУ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ

© Роева О.С.

У статті розглянуто проблеми застосування типових форм первинних документів з обліку основних засобів та документального оформлення їх руху, а також запропоновано шляхи вирішення цих проблем.

Ключові слова: основні засоби, господарські операції, первинні документи.

The problems of typical forms of primary documents in the account of the fixed assets using and documentary registration of their motion are considered in the article, and also the ways of decision of these problems are offered.

Key words: funds, business operations, primary documents.

В статье рассмотрено проблемы использования первичных документов по учету основных фондов и документального оформления их движения, а также предложены методы решения этих проблем.

Ключевые слова: основные фонды, хозяйственные операции, первичные документы.

Актуальність теми дослідження. Первинні документи є письмовим свідоцтвом, що фіксують та підтверджують господарські операції. Вони повинні складатися у момент проведення кожної господарської операції, а якщо це неможливо, то безпосередньо після її завершення.

Первинні документи повинні містити всю інформацію, необхідну для обліку основних засобів, а саме, дані про їх надходження і вибуття, місцезнаходження, стан збереження, амортизацію, переоцінку, зменшення (відновлення) корисності. При цьому якісні характеристики інформації, що міститься в первинних документах, повинні задовольняти вимогам та потребам усіх користувачів: як внутрішніх (управлінський персонал підприємства), так і зовнішніх (власники, аудитори та інші користувачі). Тому в сучасних умовах питання форми та змісту первинних документів набуває суттєвого значення і є актуальним.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми обліку основних засобів на підприємствах різних форм власності викликають значний інтерес у вітчизняних науковців. Проблеми документального оформлення обліку основних засобів висвітлювалися в працях А.Белоусова, М.І.Бондара, М.М.Зюкової, С.В.Хоми, М.В.Півторака, О.Ю.Омельченко, В.П.Карєва та ін. Незважаючи на те, що дослідження цих вчених мають галузеву спрямованість, питання документального оформлення господарських операцій з основними засобами не є достатньо висвітленими.

Постановка завдання. Метою статті є розробка рекомендацій щодо удосконалення первинного обліку основних засобів.

Виклад основного матеріалу дослідження. Рух основних засобів, пов'язаний із здійсненням господарських операцій з надходження, внутрішнього переміщення та вибуття основних засобів, оформлюють за допомогою типових форм первинної облікової документації [2].

З моменту затвердження пакета первинних документів з обліку основних засобів відбулися істотні зміни в організації бухгалтерського обліку основних засобів. У результаті прийняття П(С)БО 7 «Основні засоби» [3] (зі змінами й доповненнями) окремі графи типових форм первинних документів втратили свій зміст і на підприємствах не використовуються. Це, наприклад, такі реквізити, як код норми амортизаційних відрахувань, норми амортизаційних відрахувань, джерело придбання (фінансування), дата початку оплати за основні засоби.

Разом з тим окремі показники, наявність яких передбачено П(С)БО 7 «Основні засоби» [3], виявилися поза реєстрацією в типових формах первинного обліку. Отже, необхідно ввести додаткові показники в окремі первинні документи й реєстри аналітичного обліку основних засобів, а саме: строк корисного використання основних засобів; справедлива вартість (у передбачених П(С)БО 7 «Основні засоби» [3] випадках); дата й сума дооцінки або уцінки об'єктів; метод нарахування амортизації; ліквідаційна вартість; сума ПДВ, сплачена у зв'язку з надходженням об'єкта.

Форми первинних документів для відображення господарських операцій з основними засобами є застарілими, були прийняті до введення в дію П(С)БО 7 «Основні засоби» [3], тому потребують

удосконалення.

Зазначимо наступні пропозиції щодо змін у типових формах первинного обліку основних засобів мають актуальне значення та можуть бути використані у практичній діяльності. В інвентарній картці (ОЗ-6) відсутні необхідні в обліку такі показники, як метод обраної амортизації, ліквідаційна вартість, термін корисного використання об'єкта, справедлива вартість, вартість, що амортизується, сума дооцінки або уцінки. Доцільно більш розгорнуто представляти цей документ, бо він повинен надавати максимум інформації про об'єкт. Необхідно вдосконалити форму картки, зробивши її зручною у використанні, що дозволить збільшити інформативність обліку та спростити отримання показників для аналізу.

Необхідним є створення документа, що підтверджує факт введення в експлуатацію основних засобів. Такий документ (поряд з Актом приймання-передачі основних засобів) є підставою для зарахування об'єкта до складу основних засобів.

Акт повинен мати такі реквізити, як: назва об'єкта, який надійшов на підприємство, інвентарний номер, мета та місце використання об'єкта, технічна характеристика або висновки про його стан, дата вводу в експлуатацію, матеріальна відповідальна особа, у розпорядження якої він надійшов.

Необхідно затверджувати Акт комісією, яка своїм висновком підтвердить прийняття та придатність об'єкта до експлуатації. Номер та дату цього акту треба відображати в інвентарній картці про об'єкт. Так, для основних засобів, що інтенсивно використовуються, необхідно обирати методи прискореної амортизації, у той час, як основні засоби, що перебувають у запасі, можуть амортизуватися повільно.

Передача об'єктів основних засобів іншим власникам і переміщення об'єктів у межах підприємства, згідно сучасних правил, однаково оформлюється Актом приймання-передачі (переміщення) основних засобів форми ОЗ-1.

Не можуть мати однакову форму два зовсім різні документи – Акт приймання-передачі основних засобів, згідно якого змінюється власник, та Накладна на внутрішнє переміщення об'єктів основних засобів, тому що вони виконують різні функції.

Так, під час передачі об'єкта іншому власникові необхідно

вказати продажну вартість, термін корисного використання об'єкта, його комплектність, в той час як менше значення мають метод нарахування амортизації, що застосовувався до об'єкта, бо на іншому підприємстві він може бути змінений; витрати на ремонт у зв'язку з тим, що оцінюється лише придатність до виконання своїх функцій.

Для переміщення між підрозділами підприємства потрібна інша інформація про об'єкт. Необхідно зазначити метод нарахування амортизації, її суму, витрати на ремонти, здійснені раніше, а також відобразити балансову вартість об'єкта. Необхідно застосовувати дві форми замість однієї: Акт приймання-передачі основних засобів та Накладну на внутрішнє переміщення об'єктів основних засобів.

Документального підтвердження вимагає така операція, як формування первісної вартості основних засобів.

Об'єкти основних засобів можуть надходити на підприємство різними шляхами. Залежно від цього дещо іншим буде склад витрат, за якими буде формуватися в обліку первісна вартість об'єкта основних засобів. Усі витрати, пов'язані з надходженням об'єкта, підтверджуються відповідними окремими первинними документами, які свідчать про їх здійснення.

Однак кінцева сума первісної вартості об'єкта, що відображена в акті приймання-передачі об'єкта основних засобів та інвентарній картці й складається із цих витрат, фактично не підтверджена первинним документом з її розрахунком.

Для усунення зазначеного недоліку необхідно ввести форму «Розрахунок первісної вартості основних засобів» як додаток до акта приймання-передачі основних засобів. Введення такого документа дасть змогу поліпшити інформативність первинного обліку основних засобів, проводити детальний аналіз формування первісної вартості основних засобів і контролювати правильність її визначення.

Висновки. Усі операції потребують належного документального оформлення, оскільки бухгалтерський облік має бути орієнтований на забезпечення оперативною інформацією всіх суб'єктів управління, а також на підготовку інформативної бухгалтерської звітності для інвесторів і кредиторів.

Існуючий пакет первинних документів, які застосовують при документальному оформленні операцій з основними засобами, досить місткий, але окремі операції не знайшли документального підтвердження, а форми деяких первинних документів уже застаріли

й немає необхідності в їх застосуванні.

Необхідно вдосконалити існуючі форми первинних документів шляхом заміни застарілих й непотрібних показників новими, а також форми розрахунку для визначення первісної вартості основних засобів.

Список використаних джерел:

1. Чебанова Н. Организация бухгалтерского учета / Н. Чебанова, Т. Чупырь, В. Чупырь. – Х. : Фактор, 2008. – 480 с.
2. Наказ Міністерства статистики України «Про затвердження типових форм первинного обліку» від 29.12.1995р. №352.
3. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби»: затверджене наказом Міністерства фінансів України від 29.11.1999 р. № 290. – К. : Поліграф, 2003. – С. 25.
4. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій: затверджена наказом Міністерства фінансів України від 30.11.1999 р. № 291 // Відомості Верховної Ради України. – 2000. – № 25. –С. 233–245.
5. Линник В. Г., Зюкова М. М. Проблеми обліку основних засобів в умовах дії Національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку в Україні // Регіональні перспективи (укр) - 2006. - №2. - С. 19-21.
6. Кулаковська Л. Облік основних засобів: сучасна концепція й тенденції розвитку /Л. Кулаковська. – К., 2000. – 308 с.